

Robert Stark: Vítejte! Dnes je mým hostem Greg Johnson a budeme spolu mluvit o myšlence tzv. ekofašismu.

Gregu, říkal jsi mi, že se zaobíráš myšlenkou napsat knihu na tohle téma, ale nejprve se tě chci zeptat, jestli tím nedodáváš municí nepřítelům, protože nalevo máme SPLC s jejich rozsáhlou esejí „Nenávist na zeleno“ a na pravici konzervativní kapitalisty, kteří neminou žádnou příležitostí k očernění environmentalismu a ekologie. Ti skutečně rádi používají termín ekofašismus. Takže jak se stavíš k tomu, že pokud napíšeš knížku na tohle téma a budeš se jím zabývat, poskytneš tím argumenty některým svým nepřítelům?

Jiný, radikálně odlišný, život je možný!

Greg Johnson: Popravdě mě moc nezajímá, co si myslí SPLC nebo příznivci Rushe Limbaugha, ale spíše pravda jako taková.

Osobně jsem silný stoupenec ekologie a celý můj světový názor vychází z přírody. Zajímavé je, že i když bývá ekologie zpravidla považována za levicové téma, pokud jde člověk dostatečně daleko do minulosti, ekologii „objevili“ a uvedli do obecného povědomí lidé, kteří by dnes byli pokládáni za pravicové osobnosti.

Kdybych měl dost času si jen tak sednout a psát, jedním z mých projektů by byla i knížka o ekofašismu, která by rozebírala různé myslitele přelomu 19. a 20. století – průkopníky ekologie na jedné a, pro nedostatek vhodnější terminologie, fašismu či nacionálního socialismu na straně druhé.

RS: Jak bys definoval fašismus? Patří totiž k těm slovům, která lidé rádi užívají, ale spousta z nich je ani nedokáže pořádně definovat. Jak tedy zní tvoje osobní definice fašismu?

GJ: Podle mě představuje fašismus prostě jednu z tendencí moderní politické praxe a teorie. Zaprvé je to antiliberální proud, definovaný odmítnutím liberálního rovnostářství a liberálního modelu, podle něhož slouží stát pouze k zajištění nejvyššího možného množství svobody jednotlivce, i komunistického rovnostářského modelu, podle něhož jsme si všichni rovni a smyslem státu je zajistit maximum pohodlí a přístupu k hmotným statkům.

Fašistický náhled je z podstaty hierarchický z jednoduchého důvodu: pokud si lidé nejsou rovni, pak musí politický řád v první řadě nabídnout mechanismus výběru těch nejlepších, kteří mají vládnout, protože člověk by si měl chtít nechat vládnout lidmi, kteří jsou v průměru lepší a nikoliv horší než on sám. Tak tedy zní jedna ze základních charakteristik: fašismus je

hierarchická antiliberální politická filozofie.

Pokud půjdeme dostatečně daleko do minulosti, byly samozřejmě hierarchické a antiliberální všechny politické filozofie. Fašismus tak je jen návratem k věčné myšlence, která byla jádrem všech vážně míněných politických představ v zaznamenané lidské historii. Jedná se však o obrodu těchto myšlenek v kontextu modernity a masové civilizace. Emancipace mas vytváří problémy a fašismus se pokouší oživit a obnovit klasickou, hierarchickou, zdravou a holistickou formu společnosti v kontextu světa, kde se masám dostalo svobody, práv a moci.

Je také ze své povahy populistický. Pokud oba termíny chápeme správně, nevidím mezi elitismem a populismem žádný rozpor. Jádrem fašistického populismu je v podstatě myšlenka, že společnost má být uspořádána jako organismus, politické těleso. V každém organismu existuje hierarchie funkcí. Cílem je pak zajistit, aby politickému organismu vládli nejlepší, nejprozíravější, nezaujatí a nejvíce oddaní obecnému blahu. Tak zní ústřední teze klasické politické filozofie už od Platóna a Aristotela.

Aristotelés ve své *Politice* definuje rozdíl mezi spravedlivou a nespravedlivou vládou podle vztahu k obecnému blahu. Společnosti může vládnout jediný člověk. Pokud tak činí v zájmu obecného blaha, jedná se o monarchické zřízení, pokud v zájmu vlastní osoby, o tyranii. Společnost ovládanou úzkou skupinou v souladu s obecným blahem označuje za aristokracii, ve vlastní prospěch pak za oligarchii. Totéž platí i pro lidovládu. Společnost, v níž vládou mnozí s cílem prosazování zájmů svých vlastních skupin, pojmenovává Aristotelés demokracií, která tak pro něj je už z definice špatnou formou vlády. Nevylučuje však možnost vlády lidu pro obecné blaho, kterou označuje jako „*politeia*.“

Populistické pojetí – z mého pohledu samotné jádro pojmu populismus – tedy spočívá v myšlence, že systém je spravedlivý jedině tehdy, když nebrání partikulární zájmy vládnoucí třídy, ale společný zájem celého politického organismu. Populistické zásady osobně považuji zcela slučitelné s hierarchickou společností, jak to ostatně vykresluje i Aristotelés. Moc může mít v rukou jediný člověk, ale pokud vládne v souladu s obecným blahem, jedná se o spravedlivé zřízení.

Fašismus v mnoha ohledech znamená návrat k tomuto proudu klasické politické filozofie v kontextu modernity.

Vrhněme se tedy na ekofašismus. Jaké spojení lze nalézt mezi fašismem v obecném slova smyslu – který zahrnuje i nacionální socialismus v Německu – a ekologií? Jak spolu tyto dva proudy ve 20. století vzájemně působily?

Podle mě představuje to nejzákladnější pojítka obou myšlenek ústřední role přírody. Moderní rovnostářství je velice antropocentrickou a protipřírodní ideologií, a tak si musíme vyjasnit některé pojmy. Nejlepší a nejjednodušší bude se pro definice a vymezení obrátit na Sávitří Díví a její dílo *Obžaloba člověka*.

Kniha vznikla v roce 1946 a jde o jednu z nejproročtějších a nejradikálnějších prací na téma

hlubinné ekologie v dějinách. Objevuje se zde rozlišení mezi antropocentrickým a přírodně orientovaným náhledem na svět. V průběhu historie vyznávala většina tradičních společností druhý z nich, zažitou představou tedy bylo, že nejdůležitější věcí není jednotlivec nebo lidská společnost, ale že oba patří k celku vyššího řádu. Na tomto světě jsou důležitější věci než člověk.

S úsvitem moderního světa však nabývá vrchu antropocentrické vnímání světa, které lze podle Sávitří Déví vystopovat až ke Starému zákonu. Vidí judaismus jako počátek antropocentrismu, jelikož starozákonní Židé věří v nadřazenost člověka ostatním stvořením. Člověk byl stvořen k obrazu Boha, a Bůh mu vkládá do rukou vládu nad přírodou. Tuto vládu není třeba nezbytně chápat ve smyslu správcovství nebo závazku – příroda je prostě lidem k dispozici.

RS: Ano, to zní jako ta pasáž z Bible, kde se říká, že zvířata a rostliny byly stvořeny proto, aby je člověk využíval. [1]

GJ: Přesně. Moderna si tento antropocentrismus uchovává, i když jinak biblickou víru odmítá. U klasických moderních myslitelů jako Descartes nebo Hobbes tedy nalézáme tento egocentrický a racionalistický úhel pohledu. Mluvíme tu o lidech, kteří jsou silně orientovaní na racionalitu, ego a vlastní zájem, což předpokládá jisté odcizení a slabé pouto s širší společností i světem jako takovým – a jakmile máte toto odcizení od přírody a společnosti obsažené v základech moderní filozofie, výsledkem je tento svým způsobem násilný postoj k přírodě.

Nevzešli jsme z tohoto světa, nějak jsme se tu octli a jsme od něj odcizení. Proto při pohledu na svět okolo nás vidíme suroviny pro naše potřeby a užití, nikoliv součásti většího organického přírodního celku, a tak s sebou moderní myšlení přináší neobyčejně kořistnický a destruktivní vztah k přírodnímu světu. Člověka zpravidla nenapadne jen tak si useknout končetinu – přesto jsme v určitém smyslu právě tak součástí většího organického celku, jako jsou ruce a nohy součástí nás.

Jakmile ale zavrhneme základní předpoklad, že tvoříme pouhou součást většího celku, a akceptujeme tezi, že lidé stojí sami proti světu, dostáváme se k moderně, kapitalismu, moderní technologii, populační explozi a ekologické krizi.

Fašistické a nacionálně socialistické vidění světa se ale s výše popsaným (liberálním) rozchází kvůli svému ukotvení v přírodě a přirozenosti. Ozývá se v něm námitka: „Počkejme, nejsme přece izolovaní jednotlivci definovaní svým rozumem a instrumentálním vztahem ke světu. V první řadě jsme živé bytosti, příslušníci širší rodiny, tedy našeho národa. Jako organismy jsme součástí prostředí.“ A tak dospíváme k určitému pokusu o návrat k holistickému, organickému vztahu ke světu, což je zcela v souladu se silným povědomím o přirozených odlišnostech – včetně těch mezi rasami – i snahou stanovit hranice vykořisťovatelskému vztahu mezi lidmi navzájem i mezi člověkem a přírodou. Moderní kapitalismus a moderní věda a její využití jsou zde totiž chápány jako výsledek zásadního omylu, hlubokého odcizení vzešlého z modernity. Jakmile ale tuto trhlinu zacelíme, zmírníme i sílu náporu na přírodu a

vlastně i vzájemného vykořisťování.

Rád bych zmínil ještě něco. Neexistuje žádný důvod domnívat se, že fundamentálně etnocentrický světový názor vede k vykořisťovatelskému vztahu k jiným etnickým skupinám. Při pohledu do historie jsme samozřejmě svědky soupeření jednotlivých lidských skupin o nadvládu, pokud ale z ekologické perspektivy jasně deklarujeme základní biologickou rozmanitost v našem světě – lidské skupiny nevyjímaje – dospějeme k potřebě a nutnosti zachovat lidskou i přírodní rozmanitost – podobně jako třeba Sávitří Déví, v jejímž ideálním světě existuje mnoho lidských ras, každá ve své vlastní části světa, kde mohou žít dle svých vlastních zákonů. Věřila v nacionální socialismus, v některých otázkách byla ideově napravo od Adolfa Hitlera, a přesto snila o světě – coby zásadně ekologický myslitel – kde se každé rase a národu dostane vlastního prostoru, v němž může žít v souladu se svou přirozeností.

Jistě to stojí za zmínku, protože některé proudy zohledňující biologická fakta vedou k přijetí náhledu „nelítostné přírody“, kde slabší dělá místo silnějšímu, a historie se pak jeví jako krvavý boj různých skupin o vládu nad světem. Tento pohled však není jediný možný a zároveň konzistentní s uznáním biologické reality.

Můžeme se také na celou podívat s ještě větším odstupem a říct si: „Podívejte, takhle se chovají primáti, a jistě, my jsme primáti, ale zároveň jsme více než primáti díky našemu uvědomění si ekologického celku a našeho místa v něm – což pro nás znamená vyšší odpovědnost. Šimpanzi se můžou pobíjet a chovat jako zvířata, protože nic lepšího neznají, ale my se na věci můžeme podívat z vyšší perspektivy a vykročit nad přírodní úroveň – zároveň v ní však zůstat pevně ukotveni – a stát se správci přírody a její rozmanitosti.“ Tak lze podle mě charakterizovat ekofašistické myšlení, jakkoliv v obecném povědomí se fašisté ze všech sil snaží ovládnout a/nebo vyhladit ostatní národy a podobně. To rozhodně nemusí být pravda.

Mnoho německých nacionálních socialistů přesně takto uvažovalo: různým národům přísluší vlastní prostor, a tak do jisté míry podporovali boj kolonizovaných národů za nezávislost, a řekl bych, že ne výhradně z oportunistických politických pohnutek – i když se musíme upřímně ptát, jak konzistentní byla tato idea s politikou uplatňovanou rekněme na Ukrajině.

RS: Zmínil jsi Sávitří Déví. Řekni nám víc o jejím životě, a jak se dostala k nacionálnímu socialismu. Byla také hinduistkou - myslím, že žila v Indii a tam k místní víře konvertovala.

GJ: Správně. O Sávitří Déví se velice intenzivně zajímám a za ta léta jsem o ní hodně přečetl. Narodila se 30. září 1905 ve Francii, i když nebyla francouzského původu: matka byla Angličanka a otec Ital a Řek – přesněji ze tří čtvrtin Ital a ze čtvrtiny Řek, měl však řecké příjmení Portaz. Přestože byla Řekyní jen z jedné osminy, nosila řecké příjmení – než přijala jméno Sávitří Déví, byla Maximiani Portazová – a s Řeky se velice ztotožňovala.

Malá Maximiani byla velice talentovaná, což se projevovalo už od útlého věku. Od místních Řeků v Lyonu, kde se narodila, se naučila řecky a začala se silně zajímat o politiku, řeckou

historii atp. Stala se vášnivou řeckou nacionalistkou a byla také pohankou, jistým instinktivním způsobem od velice raných let. Neměla ráda křesťanství a cítila se silně přitahována ke starověké Helladě...

RS: Jaké byly důvody jejího odporu ke křesťanství? Židokřesťanské nahlížení na přírodu? Co bylo prvotní příčinou?

GJ: V podstatě ano. Byla velkou milovnicí zvířat a jedna z jejích tet jí každý den čítávala kapitolu ze Starého a Nového zákona. Začalo se jí tohoto „vyučování“ dostávat velice záhy a nelíbil se jí antropocentrický duch Starého i Nového zákona, takže to byl první problém. Přesto se díky svému silně pocítovanému řeckému nacionalismu – a Řekové jsou velcí nacionalisté, pro které řecká ortodoxní církev tvoří nedílnou a důležitou součást jejich národní identity – stala členkou řecké ortodoxní církve a definitivně se s křesťanstvím rozžehkala až po svých dvacátých narozeninách. S pohanským myšlením ale koketovala už od dětství, křesťanství však dala sbohem až později, jak jsem řekl, když dovršila asi dvacet let.

Zúčastnila se řecké ortodoxní pouti do Palestiny, a tam kolem sebe viděla všechny ty hrdé vlastenecké Řeky plazit se po kolenou před svatyněmi cizího lidu a taky viděla tamější židovské osadníky. Celý ten spektakl se jí hnusil a řekla si: „Proč by Řekové nemohli uctívat vlastní bohy a Židé zase své a všichni by měli své bohy, na něž by mohli být hrdí?“ To byl jeden z jejích formativních zážitků.

V roce 1935, když dovršila třicítku, se rozhodla odejít do Indie. Získala doktorát z filozofie a také diplom v oboru fyzika a chemie na univerzitě v Lyonu. Během psaní závěrečných prací strávila hodně času v Řecku, kam často z Francie cestovala. Dostala řecké občanství a mluvila plyně **novorečtinou**. V Řecku spolupracovala s ženou pokoušející se oživit klasické řecké pohanství, ale přes veškeré vynaložené úsilí jejich snahy nikam nevedly. Soudila, že příčinou neúspěchu při obrodě pohanství v Řecku a vlastně celé Evropě je násilné vykořenění staré víry agresivním křesťanstvím, které přišlo a ze všech sil se snažilo zahubit jakoukoliv živoucí tradici.

Takže se začala zaobírat Východem a Indií, protože tam k přerušení indoevropské náboženské tradice nedošlo. Došlo tam ale k fúzi s domorodými kultury, a tak hinduisté uctívají božstva se sloními hlavami atd. – což samozřejmě původní Árijci nedělali.

RS: Takže vyznávala svým způsobem panárijskou filozofii?

GJ: Přesně tak.

RS: Vysvětli panárijství posluchačům.

GJ: Panárijství možná není úplně správný termín. Velice se ale zajímala o myšlenku civilizační jednoty mezi Indy a Evropany. Šlo o rozsáhlou indoevropskou provázanost v oblasti jazyka a kultury, k jejímuž objevu dospěli Evropané od 18. století na poli komparativní lingvistiky a později i komparativní mytologie. Dodnes ostatně probíhá výzkum snažící se upřesnit lokalitu

protoindoevropské domoviny, původní podobu protoindoevropského prajazyka, pantheon atd. pomocí archeologických metod i na základě stop objevených ve srovnávací lingvistice a religionistice.

Návrat k duchovním kořenům evropské civilizace ji velice lákal, a jelikož evropská civilizace byla od svých kořenů žité náboženské tradice odtržena, řekla si: „Ta tradice stále žije – ve velice odlišném hávu – v Indii,“ a tak se rozhodla odejít tam.

Nejsilnější intelektuální vliv na ni dle mého soudu měl francouzský esoterik René Guénon. Ten se ve své knize *Krise moderního světa* skutečně otázce evropských pohanů stručně věnuje, když o nich říká: „Pokud se chcete dostat k Tradici, nemůže se vám to podařit mimo rámec křesťanské církve, ta totiž v sobě nese jisté prvky předkřesťanského náboženství; k němu se ale nelze nijak smysluplně dostat – církev se postarala o důsledné přerušování všech důležitých pout, a ponechala si jen některé symboly. Za skutečnou živoucí tradicí datující se zpět až k indoevropské tradici je třeba vydat se Indie.“ Guénon se původně zabýval hinduismem.

Věřím, že Sávitří Déví četla *Krizi moderního světa* i mnoho dalších Guénonových prací, a že to přispělo k jejímu rozhodnutí přestěhovat se do Indie.

Po příchodu do země navázala kontakty s hinduistickým nacionalistickým hnutím, s lidmi usilujícími o nezávislost Indie na Británii a návrat k hinduistickým kořenům. India byla jak známo velice brutálním a dodnes psychologicky bolestným a traumatickým způsobem dobytá muslimy a následně kolonizována Brity, kteří s sebou přinesli křesťanství. Hinduismus si přesto uchoval pozici dominantního náboženství.

Spolupracovala se skupinou „Hindská misie,“ která se snažila obrátit zpět k hinduismu konvertity ke křesťanství a islámu a opětovně je integrovat do kastovního systému. Později si vzala za muže bráhmana z Bengálska jménem **Asít Kršna Mukherdží**. Ten získal doktorát v Londýně v oboru ruských dějin.

RS: Jsou bráhmani etnickou skupinou?

GJ: Bráhmani jsou kasta, kněžská kasta. Mukherdží pocházel z Bengálska a už od poloviny 30. let velice podporoval mocnost Osy. Otevřeně podporoval Mussoliniho, Hitlera a později Japonce. V Kalkatě vydával publikaci *Nový Merkur*, která začala jako proitalské periodikum, později, když se Itálie sblížila s Německem, i proněmecké – až ho nakonec britská správa zakázala. Následně tedy začal vydávat nový list *Východní ekonom*, orientovaný projaponsky.

Vzali se a stali se spolupracovníky. Podle Déví šlo o nekonsumované manželství, jelikož to nebyl dle jejich vlastních ani manželových standardů přípustný svazek, protože on byl Ind a ona Evropanka.

Je čas na krátkou přestávku. Zůstaňte prosím s námi.

Vítejte zpět. Dnes tu jsem s Gregem Johnsonem, a před pauzou jsme se bavili o Sávitří Déví.

RS: Takže jsi zmiňoval jejího manžela, indického bráhmana, příslušníka nejvyšší kasty a její důvody pro manželství v celibátu. Bylo to kvůli tomu, že to chápala jako rasové míšení?

GJ: Správně, a popravdě to tak viděl i její manžel. Bráhmani se řídí ohledně endogamie velice přísnými pravidly a ona nemohla být vhodnou matkou jeho dětí. Ostatně ani jeden z nich o vlastní děti příliš nestál – byli příliš pohroužení do své práce. Takže jejich manželství bylo celibátní.

Za války s ním pracovala v Kalkatě, kde oba působili jako špioni v japonských službách a po válce se vrátila do Anglie a Francie, kde strávila nějaký čas ve vězení. Za distribuci nacistických letáků se dostala do vězení i v okupovaném Německu.

Vedla velice barvitý život, napsala řadu knih a jednou z nejzajímavějších pro účely našeho rozhovoru jistě je *Obžaloba člověka*, napsaná hned po válce v roce 1946. Vydala ji ale až v roce 1959. Rok vydání je 1959 a na trh se dostala zkraje roku 1960, protože dlouho dávala dohromady peníze nutné k publikaci.

Obžaloba člověka je velice radikální kniha zabývající se hlubinnou ekologií. Díví se nejprve zabývá kořenem celé ekologické a civilizační krize, s níž se Západ potýká – tedy antropocentrismem, jehož zdroj nachází v biblickém náboženství. Rozebírá také neantropocentrická náboženství jako hinduismus. Sepsala i kapitolu o faraonu Achnatonovi, který vytvořil určitý druh biocentrického solárního monoteismu. Toto se odehrálo ve starém Egyptě.

Takže se zabývala mnohými náboženskými alternativami biblického monoteismu, který skutečně vnímala jako onu příslovečnou žábu na prameni. V knize najdeme kapitoly o právech stromů, vegetariánství, krutosti ke zvířatům, cirkusech, farmách a podobných věcech. O každé formě vykořisťování zvířat a přírody píše velice radikálním způsobem, ale přesto mluví o správcovské roli člověka v přírodním světě. Nerozporuje zvláštní status člověka, jen věří, že tato výjimečnost znamená spíše závazek ‚dobré správy‘ než bílko šek ke znásilňování přírody.

Kniha končí její vizí ideálního světa v kapitole „Rasa, ekonomika a vlídnost v ideálním světě,“ kterou jsem přetiskl na svém webu Counter-Currents. Kniha je [zde](#) k zakoupení, a tuto **poslední kapitolu** si čtenáři mohou přečíst i bez nutnosti zakoupení knihy.

Až do své smrti hlásala své myšlenky – pečovala o týraná zvířata a také šířila poselství nacionálního socialismu. Tak prožila celý zbytek života, zpravidla v chudobě a strádání. Lidé, kteří ji znali, ji považovali za světici a ona skutečně žila jako hinduističtí askéti. Trávila čas v Indii i Evropě a nakonec ve věku 77 let zemřela v Anglii.

Dle mého mínění jde o jednoho z velkých excentrických duchů 20. století. Excentrikem se však jeví pouze z úhlu pohledu průměrného člověka, který si řekne: „Jak může být milovník zvířat nacista?“ a podobně. Jakmile ale její myšlenky pochopíte, okamžitě si uvědomíte vysokou

míru konzistence, ale natolik šokujícího druhu konzistence, že dokáže zcela převrátit náhled na svět.

Rozhodně tedy stojí za to si o ní něco přečíst – přestože neměla velký vliv na vývoj ekologického myšlení. Vlastně bych ho označil za *de facto* nulový, alespoň co se hlavního proudu ekologie týče.

RS: Ani já o ní nikdy neslyšel, než jsem ji díky tvým stránkám objevil.

GJ: Při čtení *Obžaloby člověka* vás možná trochu zamrazí, protože předjímá spoustu myšlenek pozdějších autorů, aniž by je přímo ovlivnila. Vycházela ze stejných pozic jako jiní ekologičtí a dospěla tak k závěrům, k nimž se dostali nezávisle na ní i další autoři.

Lidé jako **Pentti Linkola**, který se označuje za ekofašistu, ale není nacionálním socialistou – i když se Sávitří Déví sdílí řadu postojů ohledně člověka a přírody a dospívá k velice podobným politickým závěrům. Linkola je finský autor – mimochodem stále žijící, blíží se osmdesátce – který napsal mezi jinými knihu přeloženou do angličtiny *Dokáže život přežít?* Vydal ji Arktos a posluchači si ji mohou objednat i z webu Counter-Currents.

Linkola dobře ilustruje odlišnosti v rámci tohoto širokého proudu či myšlenkového směru, který označuji jako ekofašismus. Dva nejvýraznější rozdíly vnímám následovně: část přívrženců jsou prostí darwinisté typu „přežití silnějších,“ podle kterých jde v přírodě výhradně o boj o přežití, některé skupiny vyhladí jiné nebo je ovládnou – a nevidí důvod, proč by podle tohoto modelu neměly fungovat i mezilidské vztahy a společenské uspořádání. Jiní – podle mě většina lidí s ekologickým náhledem – to ale vidí odlišně. Podle nich může plnit člověk na tomto světě i vznešenější poslání. Myšlenka, že bychom se za vyhlazení všech těch živočišných druhů měli poplácat po zádech a vychvalovat svou darwinovskou nadřazenost jim přijde směšně tragická. Uznávají naši evoluční zdatnost – nepochybně bychom dokázali vyhladit všechn život na Zemi, kdybychom si to usmysleli – ale nepovažují ji za skutečné měřítko úspěchu. Jsme povoláni vykonávat správcovství nad přírodním světem, zachovávat a chránit jej – což vlastně znamená chránit sami sebe, pokud přijmeme zmíněný osvícený pohled na život.

Další důležitou dělicí linií tzv. ekofašistů je vegetariánství. Někteří – jako Sávitří Déví – vegetariány jsou, jiní – jako Pentti Linkola – ne, a chápou jej jako nepřirozené. Otázkou pak zůstává, jak nepřirozený chce člověk být? Pro jiné formy života není přirozené chtít zachovat ostatní druhy, a tak lze vegetariánství vykládat jako další z aspektů onoho vyššího duchovního závazku k ochraně přírodního světa. Linkola a lidé klonící se k opačným pozicím ale maso jedí a říkají: „Zacházíte příliš daleko. Nejíst maso je přehnané. Konzumace masa je součástí naší přirozenosti.“

Skutečnou – a podle mě velice důležitou – podstatou celé problematiky pro Linkolu není zabránit smrti zvířat, což (zabíjení) samozřejmě musíte udělat, a všechno ostatně umírá. Záleží na kvalitě života zvířat. Pokud vás zajímá jen jejich přežití a okolnosti jejich smrti, stačí zařídit, aby byla usmrcována co nejhumánněji. To však otevírá cestu těm nejbrutálnějším a

nejmonstróznějším formám průmyslové živočišné výroby. Linkola se tedy v první řadě zabývá otázkou kvality života zvířat, nikoliv jejich fyzickým přežitím – proto není vegetarián, ale radikálně vystupuje proti průmyslovým chovům všeho druhu a této skutečně obłudné formě zemědělské produkce.

RS: Problém ale je, že většina masa pochází právě z těchto chovů, takže se tak trochu stejně vegetariánem stát musíte. Jen těžko se tomu jde vyhnout.

GJ: No právě. Buď jste vegetarián, nebo si jdete vlastnoručně ulovit rybu – podobně, jako to dělá Pentti Linkola. Rybaří. Přinejmenším tedy opravdu ví, co chytá a zabíjí. Tohle musí vzít člověk v úvahu. Z praktického hlediska se ale *de facto* musíte stát vegetariánem, pokud se nechcete podílet na fungování obłudného systému velkochovů. V podstatě ale také musíte přestat jíst sýr a pít mléko, protože mlékařské farmy jsou ve své průmyslové formě taktéž velice nelidské.

Takže člověku nezbyvá, než si obstarat živočišné produkty – včetně vajec – od známých. Pro obyvatele měst to však není zrovna snadné. V dnešním světě je velice, velice drahé jíst prostě – což je jeden z jeho groteskních paradoxů. Za přirozené potraviny se platí víc než za průmyslově zpracované. Připlácíte si za to, že máte v jídelníčku méně svinstva. Z praktického hlediska jde o velice významnou komplikaci.

RS: Ano, stalo se z toho luxusní zboží.

GJ: Přesně tak. Existuje vtipný rozhovor s Trumanem Capotem, mnoho let zpět. Přátelil se s mnoha lidmi z newyorské vyšší společnosti a někdo se ho zeptal: „Pane Capote, jaký je rozdíl mezi boháči a námi?“ A Capote odpověděl: „Zelenina.“ I když si z tazatele utahuje, má pravdu, bohatí jedí to nejlepší: čerstvou zeleninu. A skutečně, buď si ji musíte pěstovat sami, nebo mít spoustu peněz. Můžete obdělávat vlastní zahrádku a jíst si jako král. Drtivá většina dnešních Američanů si ale solidní jídlo nemůže dovolit – to můžou jen boháči na jedné straně a ti, kteří si ho sami pro sebe vypěstují.

RS: Podívejme se ještě na některá další jména. Můžeme mluvit třeba o Martinu Heideggerovi, a pak je tu Henry Williamson a Jorian Jenks. Zkus něco málo říct o těchto třech osobnostech.

GJ: Heidegger je velice zajímavá postava. Byl nacionální socialista. A i když nebyl ekolog *per se*, jeho myšlení se tímto směrem ubíralo, i když si nejsem jistý, kolik toho o specificky ekologických idejích věděl. Instinktivně však nepochybně k ekologii tíhnul. Skutečným jádrem Heideggerova myšlení a díla však je snaha dospět opravdu až k nejhlubším kořenům moderního odcizení od přírody. Snaží se dosáhnout na jeho metafyzické základy a v neposlední řadě také nalézt cestu ven.

Pro Heideggera je definujícím znakem modernity hluboce zakořeněný předpoklad o povaze světa a našem vztahu k němu, kdy je příroda otevřena našemu poznání – dokážeme dohlédnout až na dno věcí, pochopit a vysvětlit je – a určena k využívání. Tento dvojí

předpoklad *transparentnosti* a *dostupnosti* skutečně stojí u základů moderní vědy, průmyslu a technologie – a tím pádem u základů masivního lidského útoku na přírodu.

Cestu ven vidí Heidegger v meditaci nad jeho historickými kořeny. Jak vůbec spatřila tato myšlenka – že dokážeme ovládat přírodu, že představuje využitelný zdroj – světlo světa?

Jeho konečná odpověď může působit jako úkrok stranou, ale vlastně jím tak úplně není – skutečně přichází s řešením. Jeho odpověď zní takto: „Nedokážeme pochopit, odkud tato představa, že všechno je pochopitelné, vzešla.“ Takže pokud nedokážeme pochopit, proč všechno pokládáme za pochopitelné, dospěli jsme až k příkladu vyvracejícímu celou tezi. Věříte totiž v nemožnost existence neobjasněného, ale jakmile se snažíte dostat se až ke kořenům tohoto přesvědčení, nedokážete říct, odkud se vzalo... Nějak k nám přišlo – a zhostilo se nás. Stalo se. Zachvátilo nás. Řídí nás. Tento předpoklad řídí nás i moderní společnost, přestože nevíme, odkud se vzal. Takže existence tohoto jednoho obřího tajemství obnovuje všechna tajemství světa.

Pro Heideggera bylo jednou z nanejvýš člověku prospěšných věcí poznání, že ve světě figuruje tajemná odtažitost, kdy věci nejsou samozřejmě přístupné a otevřené našemu poznání, ale zůstávají zahalené a našemu porozumění nepřístupné. Pokud podle něj dokážeme přijmout toto mystérium a následovat jeho „vedení“, může nás vytrhnout z moderního módu uvažování.

Podobnou „duchovní terapii“ lze popsat následovně: žijeme v přesvědčení, že vše lze zpřístupnit a ovládnout. Ale dokážeme ovládat dějiny? Nedokážeme. Samotná idea podmanění přírody člověkem není něčím, co bychom si sami pro sebe určili či dobyli. Znovu: prostě to nějak přišlo. Lidstvo náhle zachvátila ona exploze titánské arogance a ambicí. A tím pádem, opakují, neovládáme dějiny. Tato myšlenka nás očarovala.

Takže Heidegger říká, že pokud dokážete pojmut skutečnost, že samotná modernita je ve skutečnosti záhadná a neovladatelná... – jakmile to dokážete, kouzlo je zlomeno a otevírá se možnost jiného, radikálně odlišného života.

Ve svém mládí, ve 20. a 30. letech, chápal Heidegger nacionální socialismus jako hnutí usilující o únik od moderní technologie. Považoval nacionálně socialistické hnutí za jediný existující politický proud nabízející alternativu k od základu materialistickým ideologiím angloamerického kapitalismu a sovětského komunismu a domníval se, že nacionální socialismus lze vykládat jako reakci na výzvy moderní technologické civilizace.

Během války ale dospěl k závěru: „Tento příslib nebyl nikdy naplněn kvůli prosté nutnosti vést válku.“ Nacistické Německo muselo bojovat proti materialistickým, technologickým mocnostem, a proto se z nutnosti stávalo více a více materialistickým a technologickým – a dokonce mohlo válku vyhrát, kdyby po této stezce zašlo ještě dál. Nacismus nenaplnil v Heideggerových očích naděje, které do něj vkládal, a tak strávil zbytek života čekáním na příchod nového dějinného zřízení. Nakonec tedy dospěl k mystickému – to je myslím vhodný termín – postoji k přírodě i dějinám, jelikož věřil, že kultivací tohoto mystického, v protikladu

k vědeckému a technologickému, nahlížení lze zlomit kouzlo technologie.

Henry Williamson

Henry Williamson je pozoruhodným britským autorem 20. století, který byl velice upřímným a idealistickým nacionálním socialistou. Přátelil se sirem Oswaldem Mosleym, vůdcem Britské unie fašistů, nezastával však v organizaci natolik prominentní pozici, aby si během války „zasloužil“ internaci, jako Mosley a řada dalších představitelů Unie.

Williamson miloval venkovský život, a o přírodě i psal. Jeho nejslavnější dílo se jmenuje *Vodní poutník Tarka* (*Tarka the Otter*), tedy knížka pro děti. Přestože je napsaná tak, aby ji mohly číst i děti, nabízí ohromné potěšení i dospělým. Vypravuje o vztahu, který navázal s nalezeným vydřím mládětem, které pojmenoval Tarka. Napsal i další knížky o přírodě, určené dětské představivosti, ale také mnohé velice, velice dospělé romány, a také paměti a eseje, kde předestírá svůj pohled na spojitost politiky a jeho lásky k přírodě.

Znovu se vracíme k náhledu na člověka jako součást přírodního světa a řádu, z něž vychází organický, hierarchický náhled na společnost, odmítnutí rovnostářství, moderní technologie i kapitalismu a hledání nějaké třetí cesty mezi komunismem a kapitalismem. Právě proto ho to táhlo k fašismu a nacismu.

Zmínil jsi **Joriana Jenkse** – zrovna o něm čtu. Podle mě je to fascinující myslitel. Doslechl jsem se o něm už před lety, ale nikdy jsem jej podrobněji nestudoval, dokud anglický **Historical Review Press** nově nevydal jeho knihu *Spring Comes Again*, kterou máme v nabídce e-shopu našeho webu Counter Currents.

Jenks byl členem Britské unie fašistů, velmi významným a uznávaným, osobním přítelem Oswalda Mosleyho. Coby farmář byl Mosleym pověřen vypracovat ekonomický – konkrétně zemědělský – program hnutí a Jenks tak skutečně formoval směřování Britské unie fašistů.

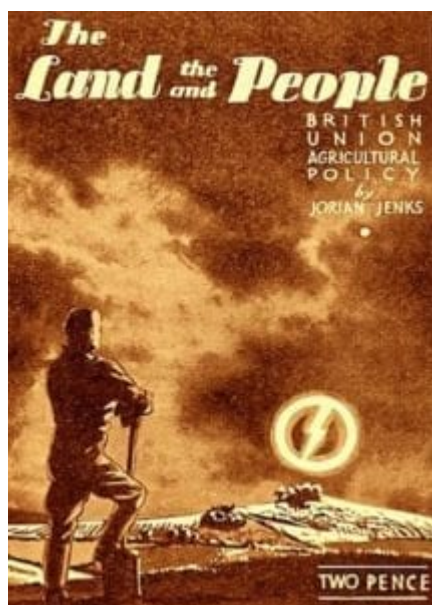
Vycházel z nacionalistických pohnutek: v podstatě chtěli zbavit Anglii závislosti na dovozu potravin ze zahraničí, včetně ochrany britských farmářů; ale Jenks nezůstal jen u toho, zasazoval se i o ochranu venkova.

Po válce udržoval Jenks srdečné vztahy s Mosleym i jeho novým poválečným Union Movement, ale z politiky se fakticky stáhnul. Nebyl otevřeně politický, ale silně se angažoval v zemědělské organizaci **Soil Association**; patřil také k průkopníkům ochrany venkova a divočiny.

Jorian Jenks

V Anglii popravdě moc divočiny nezůstává, ale venkov si uchoval kus své krásy a druhové rozmanitosti. V této své činnosti i rozvoji britského organického farmářství a zemědělství byl Jenks velice vlivnou osobností.

Jorian Jenks – Lidé a země

Když se nad tím hlouběji zamyslíte a položíte si otázku: „Jak skloubit dohromady jeho fašistické postoje a ekologickou uvědomělost?“, obě ideje vycházejí z chápání člověka jako součásti přírody; z přírodního nahlížení na svět, nikoliv antropocentrického, podle něž jsme vrcholkem stvoření, sami proti všemu, což fakticky ospravedlňuje ničivý a kořistnický vztah k přírodnímu světu bez jakýchkoliv obav o to, co nás čeká „za odměnu.“

RS: Náš čas vypršel, takže bych ti rád poděkoval za účast.

GJ: Já děkuji za pozvání, Roberte. Bylo to velice příjemné, i když jsem měl obavy z debaty na tohle téma, protože jsem o něm už nějakou dobu s nikým nemluvil, ale jakmile jsem se do toho dostal, šlo to myslím vcelku dobře. Opravdu rád bych ještě chtěl pozvat posluchače na stránky Counter-Currents. Objevuje se tam spousta projektů – recenze, překlady a podobné věci – i relevantní literatura k dnešnímu tématu. Díky za pozvání.

RS: To je pro dnešek vše. Opatrujte se a příště na slyšenou.

Poznámka DP:

[1] ČEP, Genesis 1,26 – 1,28

²⁶ I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“

²⁷ Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.

²⁸ A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.“

Přepis rozhovoru Roberta Starka s Gregem Johnsonem **Robert Stark Interviews Greg Johnson on Eco-Fascism** vyšel na stránkách Counter-Currents Publishing. Původní zvukový záznam z rádia Voice of Reason ze dne 2. dubna 2012 ve formátu MP3 [zde](#).